

Et nasjonalt dokumentasjonssystem for oppsøkende sosiale tjenester

Utarbeidet av Storbyutekontaktnettverketⁱ (2026)

Etablering av et nasjonalt dokumentasjonssystem for oppsøkende tjenester rettet mot ungdom i sårbare livssituasjoner er avgjørende for å sikre kvalitet, rettssikkerhet og kunnskapsbasert styring. Prinsippet om barnets beste skal være gjennomgående i utvikling og bruk av systemet, og løsningen må støtte forsvarlig informasjonsforvaltning i tråd med gjeldende regelverk i arbeid med barn og unge. Dagens fragmenterte løsninger skaper store ulikheter, manglende etterlevelse av lovkrav og fravær av nasjonale data. Et felles system vil sikre lovpålagt journalføring, gi bedre styringsinformasjon, styrke faglig kvalitet og gjøre forebyggingsarbeidet mer treffsikkert. Dette er et nødvendig grep for å realisere regjeringens mål om tidlig innsats, helhetlig forebygging og økt innsats mot ungt utenforskap.

1. Innledning: Et nødvendig grep for å realisere nasjonale mål

Kommunale oppsøkende tjenester (utekontakter, Uteseksjoner, uteteam) er sentrale i arbeidet med tidlig innsats og forebygging overfor ungdom i sårbare livssituasjoner. Arbeidet skjer relasjonelt, med lav terskel og på ungdommenes egne arenaer, også digitalt.

Regjeringen har de siste årene tydelig prioritert styrking av dette feltet gjennom:

- Forebyggings- og behandlingsreformen, som løfter frem tidlig innsats og praksisnær forebygging
- Statsbudsjettet 2025, som understreker behovet for bedre digital infrastruktur og at kommunene skal arbeide «helhetlig, koordinert og oppsøkende i ungdommenes hverdagsarenaer»
- KORUS sitt nasjonale oppdrag (2024 – 2026) om kompetanseutvikling og faglig støtte til kommuner i etablering og utvikling av oppsøkende tjenester.

Til tross for denne satsingen mangler det en nasjonal løsning for å dokumentere arbeidet lovverket pålegger kommunene. For et fagfelt som skal styrkes, synliggjøres og profesjonaliseres, er dette et strukturelt hinder.

2. Utfordringsbildet i dagens praksis

Oppsøkende sosialt arbeid skiller seg fra tradisjonelle helse- og omsorgstjenester ved at kontakt ofte er spontan, uten henvisning, i grupper eller gjennom kortvarige, men kritiske intervensjoner. Journalplikt utløses situasjonsbetinget. Dagens journalsystemer er som regel utviklet for kontorbasert virksomhet: én bruker – én henvendelse – én journal. Det treffer ikke et felt som jobber aktivitetsbasert, relasjonelt og i skiftende kontaktflater. I tillegg viser Omfangsundersøkelse for oppsøkende ungdomsarbeid (Ericson, 2026) at det kun er 52% av de 136 respondentene som svarer ja på spørsmålet knyttet til hvorvidt de dokumenterer arbeidet.

37% oppgir at de bare dokumenterer noe av det de gjør. Hele 71% oppgir at de benytter et system som ikke er tilpasset oppsøkende sosialt arbeid. Ericson (2026, s.46) skriver følgende i sine hovedfunn: «Dokumentasjonspraksis og rapportering av resultater er sentralt for fagutvikling og for å kunne møte ungdommens behov, men også for å synliggjøre det oppsøkende arbeidet i de organisatoriske og politiske strukturene, noe som igjen kan bidra til økt økonomisk og organisatorisk trygghet (Berg, 2006; Landsforeningen for utekontakter, 2010a). Det er derfor viktig at alle tjenester får tilgang til standardiserte, tilpassede og tilgjengelige verktøy for dokumentasjon og rapportering»

Konsekvensen av dagens praksis:

- betydelig variasjon i kommunenes dokumentasjonspraksis
- ulik rettssikkerhet for ungdom
- manglende etterlevelse av lovpålagte krav
- fravær av datagrunnlag for nasjonal forebygging
- usynliggjøring av ungdom i risikoutsatte livssituasjoner i statistikk og styringssystemer

Ambisjonene for oppsøkende sosialt arbeid i en nasjonal kontekst lar seg i mindre grad realisere med dagens løsninger.

3. Juridiske krav som må oppfylles

Det følger av forarbeidene til helse- og omsorgstjenesteloven (Prop.91 L (2010-2011) s.172) at loven også omfatter oppsøkende tjenester, opplysningsvirksomhet og råd- og veiledningstjenester. Dette tydeliggjør at oppsøkende tjenester som yter helsehjelp eller utfører oppgaver etter loven, omfattes av de samme kravene til forsvarlighet, dokumentasjon og informasjonsforvaltning som øvrige helse- og omsorgstjenester.

Et nasjonalt dokumentasjonssystem er nødvendig for å sikre etterlevelse av:

- **HOL §§ 1-1 og 3-2**, som slår fast kommunens ansvar for forebygging og nødvendig helsehjelp
- **Helsepersonelloven §§ 3 og 39**, som pålegger journalføring når helsehjelp ytes
- **Folkehelseloven §§ 4-5**, som krever at kommunen har oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

I dag varierer etterlevelsen av lovverket. Dette er særlig utfordrende i tjenester som arbeider med en av samfunnets mest sårbare grupper. Ungdoms tillit til oppsøkende og forebyggende tjenester er samtidig tett knyttet til hvordan vi dokumenterer og forvalter informasjon de deler. Et felles system skal bidra til trygg og lik praksis for dokumentasjon, tilgangsstyring og innsyn, slik at sensitive opplysninger håndteres forsvarlig og forutsigbart, også når samarbeid må etableres raskt ved bruk av f.eks. tiltakskort der dette er relevant (Aftenposten, 2026; Helsedirektoratet, 2026).

4. Nasjonal samordning er nødvendig

I dag finnes det ingen felles løsning som gir pålitelige og sammenlignbare data om oppsøkende sosialt arbeid. Det gjør det vanskelig å vurdere behov, følge utvikling over tid og se om nasjonale

satsinger faktisk virker. Når datagrunnlaget varierer fra kommune til kommune, blir både rapportering og ressursprioritering mindre treffsikker.

Et nasjonalt dokumentasjonssystem vil etablere en felles standard for hva som registreres og hvordan. Det gir et bedre grunnlag for politiske beslutninger, mer presis tjenesteutvikling og mer målrettet bruk av ressurser lokalt. I tillegg styrker det beredskapen: Oppsøkende tjenester sitter ofte på tidlige signaler og unik situasjonsforståelse i ungdomsmiljøer, også digitalt, som i dag i liten grad kan sammenstilles og brukes strategisk.

Utviklingen i barn og unges digitale hverdag øker også risikoen for at sårbare barn trekkes inn i risikofylte og skadelige nettmiljøer, noe som stiller nye krav til tidlig identifisering og rask, tverretattlig oppfølging (Aftenposten, 2026; Helsedirektoratet, 2026). Helsedirektoratet fremhever at fagpersoner må kartlegge barnets digitale liv, benytte eksisterende kompetanse om vold og overgrep, samt dokumentere relevante observasjoner for å sikre at hjelp og samarbeid kan settes inn tidlig. Videre anbefales det å benytte «tiltakskort for handling og samarbeid» der det er behov for rask iverksetting av oppfølging og etablering av nødvendig samarbeid (Helsedirektoratet, 2026). Dette understøtter igjen behovet for et nasjonalt dokumentasjonssystem som også gjør oppsøkende arbeid på digitale arenaer dokumenterbart, forsvarlig og sammenlignbart på tvers av kommuner.

«Det bør avklares i dialog med stat og kommune hvilke nøkkeltall og data som skal være standard for nasjonal rapportering.» – Storbyutekontaktnettverket (2026)

Med felles data kan vi blant annet:

- fange opp trender i ungdomsmiljøer (rus, vold, utenforskap, psykososiale utfordringer m.m.)
- se geografiske forskjeller og endringer i behov
- følge utviklingen i digitalt oppsøkende arbeid
- vurdere effekter av prioriteringer og tiltak over tid
- gi et mer oppdatert situasjonsbilde som støtte til forebygging, monitorering og beredskap
- Styrke tidlig varslings knyttet til risikofylte og skadelige nettmiljøer ved å kunne dokumentere og sammenstille digitale risikosignaler og oppfølgingsbehov på tvers av tjenester

Et felles system legger også til rette for sammenligning mellom kommuner (benchmarking). Det gjør det mulig å lære av hverandre og gir et mer rettferdig bilde av aktivitet og belastning.

Erfaringer fra kommuner som dokumenterer systematisk viser at strukturert registrering gir bedre innsikt i:

- hvilke utfordringer som dominerer i ulike miljøer
- hvilke ungdommer tjenestene faktisk møter
- hvor og når det er mest behov for tilstedeværelse
- omfang og mulig effekt av innsatsen

Dette er et kunnskapsgrunnlag som i dag i stor grad mangler på nasjonalt nivå.

5. Hvorfor tiltak haster

Myndighetene forventer mer og bedre oppsøkende sosialt arbeid, mer digital kompetanse og mer

kunnskapsbasert styring For at kommunene skal kunne levere på dette, må vi sammen sikre at de har de riktige verktøyene.

Risiko uten nasjonal løsning:

- vedvarende ulikheter mellom kommuner
- utfordringer med rettssikkerheten for ungdom
- svakere nasjonal styring og mindre treffsikker forebygging
- ineffektiv ressursbruk
- redusert effekt av statlige satsinger og kommunale tiltak

Et nasjonalt system er derfor en nøkkel til å nå de målene regjeringen selv har satt, og til å skape en helhetlig løsning der stat og kommune jobber i samme retning.

6. Anbefalinger

1. **Etablere en nasjonal faggruppe** som utvikler felles retningslinjer og standarder for dokumentasjon i oppsøkende tjenester. Inkludert operasjonalisering av sentrale begreper og definisjonsforståelse for å sikre lik registrering og praksis.
2. **Utvikle eller anskaffe en nasjonal EPJ-løsning** som er tilpasset oppsøkende sosialt arbeid, både fysisk og digitalt, og som kan tas i bruk av alle kommuner uavhengig av størrelse og infrastruktur.
3. **Gi økonomisk støtte til implementering**, særlig til små og mellomstore kommuner.
4. **Etablere en nasjonal dataplattform** som gir løpende oversikt over tjenestene, målgrupper, risiko og forebyggingsbehov.
5. **Sikre rapportering og uttrekk av styringsdata**, med standardiserte rapporter og sammenliknbare nøkkeltall på tvers av kommuner.
6. **Legge til rette for modulbasert integrasjon**, slik at løsningen kan samspille med kommunenes øvrige journalsystemer der dette er aktuelt.

7. Avslutning

Et nasjonalt dokumentasjonssystem er avgjørende for å oppnå regjeringens mål om bedre og kunnskapsbasert forebygging, styrket psykisk helsearbeid og økt innsats mot ungt utenforskap. Uten et felles system forblir ungdom i sårbare situasjoner oftere usynlige, og kommunene får ikke levert den kvaliteten og styringsinformasjonen myndighetene forventer. I tillegg svekkes ungdoms tillit dersom forvaltning av informasjon oppleves uforutsigbar eller ulik mellom kommuner.

Tiltak vil gi:

- høyere faglig kvalitet
- styrket rettssikkerhet
- bedre nasjonal oversikt
- mer treffsikre beslutninger
- bedre grunnlag for mål- og resultatstyring, rapportering og ressursbruk
- styrket monitorering og beredskap

ⁱ Storbyutekontaktnettverket består av ledere i de kommunale oppsøkende tjenestene i Uteseksjonen i Oslo, Utekontakten i Bergen, Uteseksjonen i Trondheim, Uteseksjonen i Stavanger, Uteteamet i Drammen og Utekontakten i Tromsø. Nettverket samles hvert halvår og utveksler utviklingstrekk blant utsatte unge i de ulike storbyene og deler faglige tilnærminger og virksomme satsninger. Nettverket er opptatt av kommunalt oppsøkende sosialt- og helsefaglig arbeid som verktøy i det forebyggende arbeidet nasjonalt. Tjenestene samarbeider med mindre tjenester i randkommuner og KORUS sin satsning nasjonalt og regionalt. Nettverket har tidligere gitt innspill og råd til HOD om hvordan nasjonale myndigheter kan styrke bruken av kommunalt oppsøkende arbeid overfor utsatte unge som et viktig verktøy i et helhetlig og sammenhengende hjelpeapparat.

Referanser

Ericson, Ø. B. (2026). Omfangsundersøkelse for oppsøkende ungdomsarbeid. KORUS Oslo.

Åkerblom, K. B., Ness, O., Solhaug, S., Bertheussen, L. E., Jensen, M. R. & Heimburg, D. v. (2026). Oppsøkende tjenester for barn og unge: en kunnskapsoppsummering. NTNU IPLs rapportserie 16/26

Aftenposten. (2026, 25. mai). Norske barn dratt inn i ekstreme nettmiljøer som nettsektoren 764 – nå tar Helsedirektoratet og Bufdir grep. <https://www.aftenposten.no/norge/i/QJPgLA/>

Helsedirektoratet. (2026). Risikofylte og skadelige nettmiljøer for barn og unge. <https://www.helsedirektoratet.no/forebygging-diagnose-og-behandling/psykisk-helse-rus-og-avhengighet/vold-og-overgrep/risikofylte-og-skadelige-nettmiljoer-for-barn-og-unge>

Helse- og omsorgsdepartementet. (2011). *Prop. 91 L (2010–2011) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-91-l-20102011/id638731/?ch=1>